

۱- پاسخ گزینه‌ی ۳ هر چهار معنایی که برای واژه‌ی «اجرا» در گزینه‌ها آمده، درست است. اما «آرنگ» تنها در گزینه‌ی سوم درست معنا شده‌است. یکی از معانی «داشتن»، نگهداری کردن است که با «نواختن» به معنی «لطف و نوازش کردن» مترادف به حساب می‌آید (این نکته‌های دور از چشم- یا بهتر بگویم دور از ذهن- که لابه‌لای واژه‌نامه‌ی کتاب‌های درسی پنهان هستند، در فصل دوم از کتاب «املا و لغت در آزمون سراسری» به‌طور کامل بررسی شده‌اند. حتماً این کتاب را با دقت بخوانید تا اولین تست‌های دفترچه‌ی آزمون سراسری شما را غافلگیر نکند و اعتمادبه‌نفستان را برای پاسخ‌گویی به تست‌های بعدی پایین نیاورد.)

۲- پاسخ گزینه‌ی ۱

۳- پاسخ گزینه‌ی ۱ «حِبر» به معنی «مُرکَّب» است اما «حبری رنگ» یعنی «کیودرنگ».

۴- پاسخ گزینه‌ی ۳ «تَبَع» یعنی «پیرو» که مناسب این متن نیست و باید به‌جای آن «طَبَع» (سرشت) بیاید. املا‌ی «نواحی» نیز غلط است و باید به شکل «نواهی» (امور نهی‌شده و ناپسند) نوشته‌شود. «خاسته» هم باید در این‌جا به شکل «خواست» باشد. (به واژه‌هایی مانند «تَبَع- طَبَع»، «نواحی- نواهی» و «خواست- خاسته»، جفت‌املا‌یی می‌گوییم که توجه به آن‌ها مهم‌ترین نکته در پاسخ گفتن به تست‌های املا‌ی آزمون سراسری است و بخش اصلی «کتاب املا و لغت در آزمون سراسری» به آموزش و تمرین این جفت‌های املا‌یی اختصاص دارد.)

۵- پاسخ گزینه‌ی ۱ املا‌ی هایل (ترسناک)، تأمل (درنگ و ژرفاندیشی) و مَرَضی (مورد رضایت) غلط آمده‌است.

۶- پاسخ گزینه‌ی ۴ «برخوردن» فعل گذرا به متمم است (برخوردن به)؛ «پرداختن» نیز اگر به معنی «مشغول‌شدن یا اقدام‌کردن» باشد، متمم‌اجباری می‌خواهد (پرداختن به)؛ پس جمله‌ی صورت سؤال و گزینه‌ی چهارم، هر دو سه‌جزئی با متمم هستند.

گزینه‌ی اول، جمله‌ی سه‌جزئی با مفعول؛ گزینه‌ی دوم، جمله‌ی سه‌جزئی با مسند و گزینه‌ی سوم، جمله‌ی چهارجزئی با مفعول و متمم است.

۷- پاسخ گزینه‌ی ۲ منظور طراح محترم از گروه‌های بدلی، «بیرون از خانه، پشت حصار ده» است که واج‌های آن عبارتند از: $ب+ ی / ر+ و / ن+ ء / ن+ ا / ن+ پ+ ا / ش+ ت+ ح / ص+ ا / ر+ د+ ه$ ← ۲۶ واج (البته در طرح این تست یک اشتباه علمی نسبتاً بزرگ رخ داده‌است: «بیرون از خانه» و «پشت حصار ده» بدل «کویر» نیستند، بلکه دو متمم هستند که با «کویر» هم‌پایه شده‌اند. توضیح کامل‌تر این نکته در زیرنویس صفحه‌ی ۱۳ از جلد اول کتاب زبان فارسی نشر دریافت، آمده‌است.)

۸- پاسخ گزینه‌ی ۱ این تست پر است از واژه‌ها و ترکیب‌هایی که بر سر تجزیه و نوع آن‌ها میان معلمان و حتی صاحب‌نظران اختلاف هست (بلکه، تاکنون، همان) و مشخص نیست که طرح چنین سؤال‌هایی برای دانش‌آموزان کنکوری از سر بی‌توجهی و غفلت است یا تجربه‌ی تست‌های تعیین نوع واژه در آزمون‌های سال‌های گذشته نشان می‌دهد که گویا طراحان محترم آزمون سراسری هنگام طرح این دست از پرسش‌ها، فقط به «اسم‌ها» و «صفت‌ها» توجه دارند و فعل‌ها، ضمیرها و حرف‌ها، توجه آن‌ها را جلب نمی‌کند؛ با این فرض، احتمالاً گزینه‌ی اول مورد نظر طراحان محترم بوده‌است:

اسم‌ها و صفت‌های مشتق: ۱- سطحی ۲- ناموفق

اسم‌ها و صفت‌های مرکب: ۱- تنک‌مایه

اسم‌ها و صفت‌های مشتق- مرکب: ۱- ناپایدار ۲- خدایسندانه

۹- پاسخ گزینه‌ی ۱ پاسخ دادن به چنین تست‌هایی بسیار وقت‌گیر است و منطقی‌اً پاسخ ندادن به آن‌ها بیشتر باعث موفقیت داوطلبان می‌شود تا پاسخ به آن‌ها! اما ما در این‌جا وقت کافی داریم و برای تمرین هم که شده، تعداد تکواژها را در هر پنج جمله مشخص می‌کنیم:

جمله‌ی متن پرسش: گون + ۱ + گون + ی / در / ادب + یه + ات / - / داستان + ی / - / گذشت + ه / ی / ما / چشم + گیر / و / چشم + نواز / است + Ø ← ۲۳ تکواژ

گزینه‌ی اول: هر / نوشت + ه / با / استفاده / از / شیوه / ی / تشریح + ی / تحلیل + ی / و / تحقیق + ی / به / نگار + - / ش / در + آمد + ه + است + Ø ← ۲۳ تکواژ

گزینه‌ی دوم: هنگام / - / نگار + - / ش / - / زنده + ی + نامه / بایست + Ø / در + نظر + داشت / که / نوشت + ه / دور / از / تعصب / و / غرض + ورز + ی / باش + - / د ← ۲۵ تکواژ

گزینه‌ی سوم: تاریخ / - / بیهق + ی / به + سبب + - / امانت + دار + ی / و / دقت / - / نویس + - / نده / از / دیگر / کتاب + ها / ی / تاریخ / ممتاز / شد + ه + است + Ø ← ۲۶ تکواژ

گزینه‌ی چهارم: اغلب / - / نوشت + ه + ها / با / هر / بیان / و / زبان / و / در / هر / قالب + ی / که / باش + - / ند / هدف / - / نویس + - / نده / ی / آن + ها / تشریح / - / وقایع / است + Ø ← ۳۰ تکواژ

۱۰- پاسخ گزینه‌ی ۲ فقط با توجه به تعداد ترکیب‌های وصفی، می‌شود به این تست پاسخ گفت.

ترکیب‌های وصفی: ۱- دو اشکال ۲- اشکال اضافی ۳- همه‌ی نزدیکان

(البته نویسندگان کتاب درسی و برخی از صاحب‌نظران در چنین ترکیب‌هایی «همه» را هسته‌ی گروه و اسم به‌شمار می‌آورند اما نظر طراحان محترم آزمون سراسری چیز دیگری است و گویا بر آن اصرار هم دارند.)

ترکیب‌های اضافی: ۱- نظر رستم ۲- مرگش ۳- خود او ۴- نزدیکانش ۵- ویرانی کشور ۶- کشورش ۷- مرگ او ۸- مساوی میدان‌خالی کردن ۹- میدان‌خالی کردن کسانی ۱۰- تجسم آرمان‌ها ۱۱- آرمان‌های خود

۱۱- پاسخ گزینه‌ی ۱ به این تست دشوار باید با رد گزینه پاسخ داد: نظامی شاعر نامی قرن ششم است و رودکی از پیش‌گامان شعر فارسی در قرن چهارم (این‌ها را باید می‌دانستید). این را هم حتماً می‌دانید که خیام به رباعیاتش مشهور است و رباعی شعری کوتاه است نه بلند؛ پس تنها عنصری و منوچهری باقی می‌ماند (که قصیده‌پردازان دربار محمود غزنوی در قرن پنجم هستند).

۱۲- پاسخ گزینه‌ی ۴ حتماً هر چهار گزینه را بخوانید و آن‌گاه به تست پاسخ دهید.

«روزها» حسب‌حالی است از دکتر اسلامی‌ندوشن و آن‌روزها (الایام) حسب‌حال نویسنده‌ی نابینای مصری، دکتر طه‌حسین است.

۱۳- پاسخ گزینه‌ی ۲ «حماسه‌ی کویر» از «دکتر باستانی‌پاریزی» است و «کویر» مجموعه‌ی مقاله‌هایی است از «دکتر شریعتی».

۱۴- پاسخ گزینه‌ی ۴ در گزینه‌ی اول، شاعر می‌گوید علت روییدن گل‌های زیبا از زمین این است که انسان‌های زیبا و گل‌اندام بسیاری به خاک سپرده شده‌اند که از خاک آن‌ها گل‌هایی به زیبایی آن‌ها می‌روید!

در گزینه‌ی دوم، شاعر علت غروب خورشید و پنهان شدن آن در پس پرده‌ی سیاه شب را از پرده بیرون آمدن چهره‌ی یارش می‌داند- که مانند ماه شب‌چهارده می‌درخشد- یعنی چون ماه رخسار یار طلوع کرد، خورشید دیگر جلوه‌ای نداشت و ترجیح داد که از صفحه‌ی آسمان رخت بریند!

در گزینه‌ی سوم، شاعر علت سرخی و خون‌آلود بودن اشک را شرمندگی اشک می‌داند؛ اشک شاعر، راز عشق او را برملا کرده‌است و از این رازفشانی و پرده‌داری شرمنده و سرخ‌رنگ شده‌است! (غمّان: سخن‌چین، افشاکننده‌ی راز)

اما در گزینه‌ی چهارم، شاعر برای موضوعی واقعی، دلیلی بی‌ربط و غیرواقعی نیاورده‌است تا آرایه‌ی حسن تعلیل شکل بگیرد.

- ۱۵- پاسخ گزینه‌ی ۱ «چرخ» استعاره از آسمان (روزگار) است؛ هم‌چنین «دامان نام» اضافه‌ی استعاری است. «گرد ننگ» اضافه‌ی تشبیهی است (ننگ و رسوایی به گردوخاکی مانند شده‌است که دامان لباس آبرو را ناپاک می‌سازد). میان «گر» و «گرد» جناس افزایش دیده‌می‌شود و «گرد از هستی کسی برآوردن» کنایه از تبدیل کردن او به خاک یا همان نابودکردن اوست. (وجود آرایه‌های متناقض‌نما و تلمیح گزینه‌های دوم و سوم را رد می‌کند؛ اما «ایهام تناسب» ضعیفی در واژه‌ی «گرد» احساس می‌شود؛ «گرد» به معنی «بگرد و بچرخ» با واژه‌ی «چرخ» در ارتباط است و گزینه‌ی چهارم را هم می‌توان پاسخ درست دیگری برای این تست دانست و درواقع باید این تست را مشکل‌دار و غیر استاندارد به حساب آورد).
- ۱۶- پاسخ گزینه‌ی ۳ در گزینه‌ی اول با واژه‌ی «روان» (۱- روح ۲- جاری) و در گزینه‌ی دوم با واژه‌ی «چین» (۱- چین و شکن ۲- کشور چشم) جناس تام پدید آمده‌است. («یاقوت روان» استعاره از شراب است که هم‌چون یاقوت سرخ‌رنگ است اما یاقوتی که نوب‌شده و روان شده‌باشد).
- در گزینه‌ی سوم، «دستان» ایهام دارد؛ یعنی در آن واحد می‌توان از آن دو معنا برداشت کرد: ۱- دست‌ها ۲- نیرنگ و جادو در گزینه‌ی چهارم «چنگ» ایهام تناسب دارد؛ یعنی معنی دوم آن (ساز چنگ) به دلیل آمدن در کنار فعل «زنی» به ذهن‌خطور می‌کند اما قابل جاگذاری نیست. «شانه» را نیز می‌توان دارای ایهام تناسب دانست. (خودتان تحلیل کنید).
- ۱۷- پاسخ گزینه‌ی ۱ مفهوم بیت صورت سؤال این است که در راه عرفان باید دست به کارهایی زد که از دید شیخ و زاهد ظاهر بین، گناه و رسوایی به حساب می‌آید، اما این کارها خواست و اراده‌ی خداست و باید به آن‌ها تن داد (مثل پوشیدن خرقه‌ی شراب‌آلوده).
- در گزینه‌ی نخست نیز همین مفهوم دیده‌می‌شود: زلف دلدار ما را به بستن زنار- که نشانه‌ی کفر است- فرا می‌خواند؛ پس ای شیخ در پی کارت برو و ما را به حال خود بگذار که برای جلب رضایت معشوق خرقه از تن بیرون خواهیم کرد و زُنَّار خواهیم بست. البته در گزینه‌ی سوم نیز، حافظ دلخ خود را با شراب تطهیر می‌کند؛ اما در این جا قصد او کسب رضایت معشوق و عمل کردن به اراده‌ی او بیان نشده‌است بلکه دوری‌جستن از ریا و ظاهر‌نمایی علت این کار است.
- ۱۸- پاسخ گزینه‌ی ۴ معنا و مفهوم عبارت متن تست: برای رسیدن به خدا باید خودی خود را فراموش کنی و برای خود هیچ وجودی قائل نشوی.
- معنای بیت چهارم: اگر روزی صدبار در راه خدا کشته هم بشوی، تا خود را در میانه بینی و برای خودت وجودی قائل باشی، با آتش پرستان (گبران) تفاوتی نداری و به خداپرستی واقعی نمی‌رسی. (با حفظ کردن طوطی وار تعدادی بیت که با بیت‌ها یا جمله‌های کتاب قرابت معنایی دارند مطمئناً نمی‌شود به چنین تست‌های مفهومی پاسخ داد).
- ۱۹- پاسخ گزینه‌ی ۲ معنای بیت دوم: از خزانه‌ی کسی روزی بخواه که هرگز با تو چانه نمی‌زند و بی‌دریغ هرآن‌چه می‌خواهی به تو ارزانی می‌کند (یعنی همان خدایی که نعمت‌هایش بی‌دریغ است).
- ۲۰- پاسخ گزینه‌ی ۳ مفهوم مشترک بیت متن تست و گزینه‌ی سوم: عشق زندگی واقعی است.
- ۲۱- پاسخ گزینه‌ی ۳ مفهوم مشترک بیت متن تست و گزینه‌ی سوم: راز عشق را نباید با نامحرمان در میان نهاد.
- ۲۲- پاسخ گزینه‌ی ۴ مفهوم گزینه‌ی چهارم: دنیا زندان ماست و ما در این زندان به آرامش و کامروایی نمی‌رسیم. مفهوم مشترک سه گزینه‌ی دیگر: عاشقان و عارفان در پی رفاه و آسایش نیستند.
- ۲۳- پاسخ گزینه‌ی ۲ معنی و مفهوم بیت دوم: مستی که مؤدبانه رفتار کند، مست به حساب نمی‌آید اما فردی که می‌نخورده‌باشد و با این حال بی‌ادبی کند، گویی که شراب خورده است و سزاوار سرزنش و مجازات است.

مفهوم مشترک سه گزینه‌ی دیگر: عاشقان مست عشق هستند (و عاقلان از این مستی بی‌خبرند).

۲۴- پاسخ گزینه‌ی ۳ در عبارت متن تست و سه گزینه‌ی دیگر، فقیرانه زیستن ستایش شده‌است و فقر و درویشی، یک افتخار و منزلت به حساب آمده‌است اما در گزینه‌ی سوم، فرد مستمند و فقیر مجبور است که به حداقل‌ها قناعت کند اما این مایه‌ی افتخار و خرسندی او نیست.

۲۵- پاسخ گزینه‌ی ۴ هر دو بیت برچیرگی و رهایی‌ناپذیری عشق تأکید دارند.
و یک توضیح: به نظر من این آزمون از آزمون‌های ادبیات هر پنج گروه آزمایشی داخل کشور در سال ۱۳۸۸ دشوارتر بوده‌است؛ پس به درصدی که در این آزمون کسب کرده‌اید اگر حدود ۱۰٪ اضافه کنید، می‌تواند نشانه‌ی وضعیت فرضی شما در آزمون‌های ادبیات داخل کشور در سال ۱۳۸۸ باشد.

آرزوهاتان دور و پیروزی‌تان نزدیک!

((هامون سبطی))